

N:o 61.

Af herr **K. J. M. Larsson** i Göteborg, *om anslag till rättegångsbiträden åt genom olycksfall i arbete skadade arbetare.*

Riksdagen beslöt år 1907 att hos Kungl. Maj:t anhålla, att det täcktes Kungl. Maj:t, i sammanhang med omarbetning af lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, taga under öfvervägande, huruvida icke riksförsäkringsanstaltens skyldighet att vid inträffade olycksfall i arbete afgifva utlåtande skulle kunna utsträckas sålunda, att i hvarje fråga om ersättning enligt samma lag enhvar af de i frågan intresserade skulle äga att påkalla yttrande i ofvan angifna hänseende från riksförsäkringsanstalten, som efter hörande af motparten skulle afgifva sådant utlåtande.

Under den korta tid, som förflutit sedan denna anhållan affäts, hafva sådana händelser ägt rum och sådana omständigheter vid förut inträffade händelser blifvit kända, som ådagalägga i huru stort behof af sakkunnig rättshjälp industriarbetarna dessutom äro, då de blifvit skadade genom olycksfall i arbete. Och att detta behof skall vara än mera kännbart för änkor och minderåriga barn efter till följd af olycksfall i arbete affidna industriarbetare torde vara tydligt.

Med åberopande af hvad som är anfördt i motion n:o 29 till Andra Kammaren vid 1907 års riksdag synes några af de antydda händelser, som sålunda nu blifvit kända, följande böra anföras. Af yrkesinspektörens i Göteborgs distrikt till kungl. kommerskollegium afgifna årsberättelse för år 1907 inhämtas:

Under tillsyn uti åskledarerrummet för Yngeredsförs elektriska kraftöfverföringsstation i Mölndal erhöll en 20 års yngling en dödande stöt från en elektrisk ledning med en spänning af 10,000 volt. Den förolyckade hade omedelbart före arbetsskiftets slut på aftonen den 9 augusti varit ensam sysselsatt med borttagandet eller lossandet af en jordförbindning. Till förekommande af dylika olycksfall framdeles ligger

det stor vikt däruppå, att arbetsbefålet försöker hålla sig underkunnigt om, när dylikt arbete förestår, och tillser, att föreskriften om två mans närvaro vid sådant arbetes förrättande iakttages.

Vid samma kraftstation förolyckades återigen en man genom den elektriska strömmen den 16 oktober. Denne hade varit sysselsatt med att laga en telefonapparat, som var uppsatt i transformatorrummet och hade därefter under uttalande af orden »jag undrar em han skakar» med handen vidrört en nyss uppsatt transformator. Därvid hade en ljusbåge uppkommit, mannen fallit omkull och efter några krampaktiga ryckningar ej vidare gifvit tecken till lif ifrån sig.

Å ett timmeruppfodringsverk vid Långeds fabriker i Steneby socken förolyckades den 31 januari en man på så sätt, att högra benet och högra armen indrogos i en till transmissionen hörande kugghjulsutväxling, hvilken enligt polisprotokollet saknade »ringaste skydd», ehuru likväl yrkesinspektör redan åren 1892, 1895 och 1897 meddelat anvisning, bland annat, om skydd vid transmissioner och därtill hörande kuggväxlar och remmar, samt Konungens befhdde i Älfsborgs län den 22 november 1901 förelagt fabriksstyrelsen mot straffpåföljd att, därest den ville fortsätta arbetet vid fabrikerna, inom sex månader hafva vidtagit af yrkesinspektören föreslagna anordningar, hvilka bland annat utgjordes af starka skyddsrännor och skärmar vid alla transmissioner.

På grund af att det ifrågavarande timmeruppfodringsverket med dess transmissioner uppförts efter 1901 öfverlämnade yrkesinspektören till Konungens befallningshafvande i Älfsborgs län den 9 mars 1907 att besluta, huruvida förnyadt föreläggande skulle utfärdas, eller om sådant åtal, som föreskrifves i lag angående skydd mot yrkesfara, borde anställas i anledning af att Konungens befhdde förut nämnda föreläggande icke varit iakttaget. Dessutom påpekades, beträffande befintliga skyddsanordningars utförande och underhåll, att desamma borde bättre motsvara ändamålet.

Konungens befallningshafvande utställde ärendet till förklaring af yrkesidkaren och infordrade däröfver yrkesinspektörens påminnelser m. m. Efter verkställd pröfning afgaf slutligen Konungens befallningshafvande den 9 november följande resolution till vederbörande kronolänsman:

»Handlingarna öfverlämnas till kronolänsmannen i Vedbo härads östra distrikt för vidtagande af den åtgärd, hvartill de af yrkesinspektören i Göteborgs distrikt anmälda försummelseerna vid fabriksdriften å Långeds fabriker synas böra föranleda.»

Öfver denna resolution anhöll kronolänsmannen om upplysning hos yrkesinspektören, huruvida meningen med resolutionen var, att kronolänsmannen skulle låta verkställa skyddsåtgärder. Yrkesinspektören kunde emellertid icke tolka resolutionen annorledes än så, att, då Konungens befallningshafvande icke utfärdat förnyadt föreläggande enligt det ena alternativet i yrkesinspektörens anmälan, utan öfverlämnat handlingarna till allmänna åklagaren, synes detta innebära, att Konungens befallningshafvande ansett det andra alternativet tillämpligt, nämligen att åtal borde äga rum på grund af yrkesidkarens försumlighet att ställa sig Konungens befallningshafvandes föreläggande af den 22 november 1901 till efterrättelse och att som följt däraf en man till lifvet förolyckats.

Enligt meddelande från kronolänsmannen uttogs stämning den 1 december.

En maskinpassare vid Lilla Edets pappersbruk har fått högra armen afsliten mellan en torkeylinder och därtill hörande torkfilt i en pappersmaskin.

Till polisprotokollet har maskinföraren uppgifvit: å ena sidan, att han observerat hurusom maskinpassaren krupit under maskinen och med en båtshake försökt borttaga papper, som lindats upp om filttorkeylindern, samt å andra sidan, att det

aldrig är tillåtet att på så sätt krypa under maskinen för att borttaga papper, och att den skadade på eget initiativ tillåtit sig denna vårdslöshet.

Och pappersmästaren anser till och med, att den skadade begått en grof vårdslöshet genom att krypa under maskinen.

Till förekommande af liknande olycksfall framdeles och till framkallandet af högre grad af omtänksamhet för underlydande har följande anvisning meddelats:

Därest maskinförare eller annan arbetsledare iakttagit maskinpassares eller annan under hans ledning stående arbetares förehafvande i arbetet innebära oförsiktighet, eller än mera, vårdslöshet, hvarigenom fara för olycksfall anses föreligga, då bör maskinföraren eller arbetsledaren i så måtto medverka till ernåendet af det med ifrågavarande lag afsedda ändamål, att han söker afråda eller förbjuda från förehafvandets fortsättande, eller afstannar de maskinella anordningar hvarifrån fara hotar, så att arbetet utan risk kan verkställas.

Vid E. A. Wernboms sågverk i Vänersborg hade en 16 års yngling varit sysselsatt med att framköra affall från sågen och därvid fått sin högra hand svårt skadad af en mindre sågklinga, vid hvilken visserligen ingen sågning pågick, men som likväl hölls i full gång på den grund, att densamma var fastsatt på samma axel som en annan i bruk varande klinga.

För sin försummelse att anmäla detta olycksfall blef yrkesidkaren ådömd 5 kronors böter.

Till polisprotokollet uppgaf yrkesidkaren, att han sällan besökt sågverket och att han anser den skadade genom egen oförsiktighet och vårdslöshet hafva varit vållande till skadan.

Sågverksinspektoren uppgifver, att sågklingan vid ifrågavarande tillfälle varit försedd med klyfknif och »såvidt han nu kunde påminna sig äfven med skyddshuf».

En arbetare uppgifver, att »skyddshufven öfver densamma sannolikt saknats, enär sågning af bredare bräder kort förut företagits».

Den skadade och en annan arbetsskamrat uppgifva däremot enstämmigt, »att skyddshuf vid tillfället i fråga saknats öfver sågklingan».

Vid yrkesinspektörens besök på platsen efteråt iaktogs, att då var skyddshufven uppsatt öfver sågklingan.

Till förekommande af ytterligare olycksfall i denna såg meddelades bland annat: att hvardera sågklingan borde vara försedd med fast remskifva och remgaffel för remmens öfverförande från och till lös remskifva, samt att för sågning afsedt virke, afsågad virke och affall icke borde i för arbetet hindrande myckenhet upptaga gångarna i arbetslokalerna.

På grund af framställning från en advokatbyrå om yrkesinspektörens utlåtande, huruvida olycksfallet kunde tillskrifvas den skadades vårdslöshet samt om skyddshuf bör finnas öfver en sågklinga, som utan ändamål är i gång, framgår, att invaliditetsersättning icke utan domstols medverkan kunnat erhållas.

Till svar på denna framställning lämnades afskrift af förut meddelade anvisningar angående skyddshuf, som tydligen bör användas vid hvarje tillfälle då sågklinga hålles i gång och påpekades, att om skyddshuf saknats, olycksfallet ifråga väl kunnat inträffa utan att den minderåriga därför gjort sig skyldig till den grad af vårdslöshet som i lagen betecknas med »grof vårdslöshet» och som medför underkännandet af anspråken på invaliditetsersättning, men att yrkesinspektören, som icke bevittnade olyckstillfället, icke kan afgifva något säkert omdöme angående hvilken grad af oförsiktighet den minderåriga gjort sig skyldig till.

Under arbete vid en klyfsåg hos Trävaruaktiebolaget Fr. Göster & C:o i Uddevalla hade den 28 juli en 16 års yngling fått de fyra yttre fingrarna på högra handen afsågade.

Redan af det med anledning af ett år 1903 vid detta sågverk inträffadt olycksfall upprättade magistratsprotokoll framgår, att det var mycket trångt i de ifrågasvarande arbetslokalerna och af de med anledning af nu ifrågasvarande olycksfall af stadsfiskalen meddelade samt af yrkesinspektören konstaterade uppgifterna framgår, att skyddsplåten öfver sågklingan var anbragdt mycket *för högt* öfver klingans öfverkant, på grund hvaraf plåten icke utgjorde tillräckligt skydd öfver klingan. Ynglingen hade 2 1/2 timma tidigare erhållit sysselsättning vid denna såg, och skulle med högra handen taga emot afsågade korta bräder samt med andra handen aflägga dessa till vänster om sig. Antagligen har han haft ögonen på vänstra handens rörelse samtidigt med att han förde högra handen mot sågklingan under skyddsskärmen.

Ordföranden för fattigvården i samhället tillskref yrkesinspektören, att det har försports, att bolaget möjligen kommer att vägra ersättning enligt lagen om olycksfall på den grund, att den skadade skulle hafva ådragit sig skadan genom grof vårdslöshet, och att det torde vara troligt att härvarande fattigvård måste på ett eller annat sätt träda hjälpsamt emellan, hvarför om yrkesinspektörens utlåtande i saken anhölls.

På grund af denna framställning afgaf yrkesinspektören ett utlåtande, hvaruti bland annat påpekades hurusom af handlingarna syntes framgå, att den för ändamålet anordnade upplagsplatsen för färdigsågadt virke kunde vara lämpligare anordnad, särskildt med hänsyn till den trånga arbetsplats, som stod sågbitrådet till buds och, att det tydligen är förenadt med större risk för olycksfall om under icke fullt lämpliga förhållanden ett arbete skall utföras vid en cirkelsåg, som endast har ofullständig skyddshuf, än sådan risk, som enligt lag angående skydd mot yrkesfara förutsättes kunna motvägas af »vanlig försiktighet» bland arbetarne.

Till förebyggande af vidare olycksfall vid dessa sågar meddelades anvisning dels om ordentligt uppsatta skyddsanordningar öfver klingorna (helst enligt teckning 9/1904) dels om att gångarna i arbetslokalerna böra vara minst en meter breda samt arbetsplatserna minst en och en half meter, och dels att första upplaget för sågadt virke och arbetsplatser vid dessa för klyfning eller kantning af kortare virke afsedda sågar, vore lämpligare att anordna så, att handtlangaren under arbetet alltid hade såväl sågklingan som upplaget framför sig, i stället för att vara placerad emellan sågklingan och upplagsbocken.

Uti Sandhems snickerifabrik skulle en 14-årig arbetare den 10 sept. 1906 rengöra hyfvelmaskinen eller bortskaffa spån därifrån, och fick därmed högra handen afklippt af underkuttern. Detta olycksfall hade yrkesidkaren icke anmält, men i afsikt att för den skadades räkning utbekomma lagenlig invaliditetsersättning, så att han icke skulle falla kommunens fattigvård till last, hade ett par kommunalmän härom gjort anmälan till yrkesinspektören.

Till förebyggande af liknande olycksfall framdeles meddelades på platsen anvisning om en skärms uppsättande framför kuttern.

Beträffande invaliditetsersättning åt den skadade har ordföranden i kommunalnämnden meddelat, »att bolagets styrelse förut muntligen och sedan i skrifvelse den 15 nästlidne juli till gossens målsman, som numera bor i Lidköping, uppmanat honom att uttaga stämning mot bolaget för att få saken fullt sakenligt utredd, men någon sådan lär ännu ej vara vidtagen».

Under sista halfåret af år 1907 hafva särskilda anteckningar blifvit gjorda an-

gående mera anmärkningsvärda olycksfall, hvarom meddelanden erhållits genom de skadade eller deras målsmäns anmälningar hos yrkesinspektören. Dessa anmälningar hafva delvis varit afsedda att fästa yrkesinspektörens uppmärksamhet på hvarst bristfälliga skyddsåtgärder föranledt till olycksfall, och delvis hafva tydligen anmälarne önskat erhålla upplysningar angående sättet för utbekommande af invaliditets- eller pensionsersättningar enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete.

Med hänsyn till förstnämnda motiv hafva som regel inspektioner på beträffande arbetsplatser blifvit verkställda och erforderliga anvisningar meddelats. Och med hänsyn till det sistnämnda motivet hafva de besökande blifvit hänvisade till riks-försäkringsanstaltens ombud.

Af de sålunda gjorda anteckningarna framgår, att under angifna månader 41 stycken skadade arbetare eller deras målsmän, i vissa fall flera gånger, besökt yrkesinspektören i ofvan angifvet syfte.

Denna siffra gäller sålunda endast för ett halfår och mera anmärkningsvärda olycksfall som inträffat inom Göteborgs stad och förstaden Gårda. Beträffande fyra af dessa olycksfall hade vederbörande yrkesidkare försummat att göra föreskrifven anmälan, och i regel uppgåfvo de besökande, att vederbörande yrkesidkare icke ansågo de förolyckade vara ersättningsberättigade. Genom förmedling af riks-försäkringsanstaltens ombud tillmötesgingo sju af dessa yrkesidkare de skadades framställningar, att hos riks-försäkringsanstalten inhämta utlåtanden huruvida och till hvilket belopp de skadade voro lagligt ersättningsberättigade, och i fyra fall upptaxerade riks-försäkringsanstalten ifrågavarande skador så, att arbetarne voro ersättningsberättigade.

De rättsliga följderna af ett under år 1901 inträffadt anmärkningsvärdt olycksfall hafva under det förflutna året blifvit af högsta domstolen afgjorda. Detta olycksfall var anmärkningsvärdt dels på grund af de omständigheter, som föranledde därtill och dels på grund af de missuppfattningar om skyddslagstiftningens förutsättningar som i samband med ersättningsfrågans lösande kommo till synes.

En kortfattad beskrifning öfver detta olycksfall och däraf föranledda rättsförhandlingar, enligt innehållet i rättegångsprotokollen, synes därför böra anföras.

Ifrågavarande olycksfall hade inträffat därigenom, att skyddskåpa saknats framför den farliga sidan af en kugghjulsutväxling, ehuru sådan kåpa fanns uppsatt öfver den ofarliga sidan af kugghjulsutväxlingen, och olycksfallet medförde högra handens förlust för en arbetare. Vederbörande yrkesidkare ansåg sig icke vara ersättningspliktig och rättegång uppstod.

Med anledning af den skadades rättegångsbiträdes framställning framhöll yrkesinspektören, att den omnämnda skyddskåpan varit ofullständig eller orätt uppsatt, framför urkuggningssidan i stället för framför inkuggningssidan, samt att den pappersmaskin, till hvilken kugghjulsutväxlingen hörde, hålles i gång dygnet om, hvadan tydligen smörjning, tillsyn och rengöring måste äga rum under maskinens gång. På därom framställd begäran hade äfven yrkesinspektören i Stockholms distrikt afgifvit ett utlåtande, hvaruti han i öfverensstämmelse med hvad yrkesinspektören i Göteborgs distrikt framhållit påpekade, att en skyddshuf vid en kugghjulsutväxling måste, för att utgöra ett verkligt skydd, vara uppsatt på och därigenom skydda mot ingångssidan af kuggväxeln.

Yrkesidkaren ansåg att ifrågavarande skada helt och hållet var att tillskrifva den skadades egen grofva ovarsamhet och att icke i någon mån skadan orsakats af annans förseelse eller vållande. Och till stöd härför framhöll yrkesidkaren bland annat: »att vid den tid, då ifrågavarande olycksfall timade, skyddsanordningarna vid

de industriella anläggningarna ännu öfverallt i vårt land voro på grund af bristerna i dittills gällande lagstiftning högst ofullständiga, hvadan såväl omständigheterna själfva som ock lagskipningen måste i långt högre grad än nu åläggas arbetarna att själfva akta på sin säkerhet så till lif och lem som till ekonomiskt bestånd. Om sålunda den skadade redan härigenom haft en kraftig uppfordran till varsamhet, så hade han ock genom föregångna missöden vid den olycksbringande växeln samt genom förmaningar af förmän och kamrater fått särskilda påminnelser om aktsamhet just i behandlingen af denna växel. Och dock var växeln så anordnad och belägen och så skyddad, att man i upprätt kroppsställning ej kunnat komma intill dess hjulverk från någon sida och i nedhukad kroppsställning *endast från ett håll och där icke annorledes än medelst ingrepp underifrån*. Det kan då synas som om den ringaste eftertanke bort afhålla den skadade från hvarje sådant ingrepp, helst som hans tjänstgöring vid pappersmaskinen icke på något sätt uppfordrade honom till några manipulationer under växelns kuggjul, medan de voro i gång. De sysslor som han i närheten af växeln hade att utföra utom dess rengöring, som ju icke rimligen kunde ske å annan tid än när växeln stod still, voro att ofvanifrån påfylla olja i smörjkoppen och att undanskaffa på golfvet nedrunnen olja; men dessa sysslor kunde med tillbörlig aktsamhet mycket väl utföras äfven vid gående växel.»

Den skadades rättegångsbiträde framhöll däremot, att »fabriksidkare äro enligt lag angående skydd mot yrkesfara § 2 mom. 1 och 2 g och k ålagda, dels helt allmänt att vidtaga *alla nödiga* anordningar för att skydda arbetarnes lif och hälsa, dels särskildt förpliktade, att kringgärda eller eljest vidtaga sådana anordningar, att faran vid för arbetarne farliga maskiner så vidt möjligt undanröjes samt att söka, om möjligt, genom lämpliga anordningar förekomma skada vid de maskiner som behöfva smörjas eller rengöras under gången. Brister fabriksidkare i fullgörandet af någon af dessa sina skyldigheter föreligger, om ett olycksfall däraf blir följden, gifvetvis ett vållande, grundadt på försummelse, enligt S. L. 14 k. 17 §. Och detta i sin ordning medför skadeståndsplikt på sätt i S. L. 6 kap. stadgas».

Rådstufvurätten i Mariestad, som anställt syn på platsen där olyckan inträffat, ansåg upplyst, ej mindre att det ingått i den skadades befattning att hålla rent under kuggjulsutväxlingen och att då han skulle torka under växeln torktrasan eller ärmen fastnat mellan kugghjulen, hvarvid högra handen indragits och afklippts, än äfven att maskinen stode stilla för rengöring endast under söndagarna. Vidare ansågs utredt, att smörja i afsevärd mängd samlade sig under växeln, så att rengöring måste äga rum jämväl under veckan och att torkning icke i allmänhet medhans då maskinen under hvardagarna stod stilla. Äfven om den skadade fått förbud att rengöra under växeln under maskinens gång fann rådstufvurätten dock, att den skadade på grund af sitt åliggande att hålla rent under växeln, haft giltig anledning att verkställa torkning under växeln å tid då maskinen var i gång. Detta så mycket hellre som, efter hvad antagas bör, sådan torkning förut ägt rum med förmännens vetskap. Jämväl ansågs det utredt, att denna torkning var förenad med fara, enär skydds-skärm ej fanns under växeln.

Enär således Katrinefors aktiebolag genom uraktlåtenhet att tillse, att nödigt skydd vid växeln ej saknades, måste anses vållande till olyckan, men den skadade likväl synes hafva genom egen oaktsamhet därtill medverkat, genom att icke verkställa torkningen vid sidan af växeln, där faran var ringa, biföll rådstufvurätten den skadades talan mot bolaget sålunda, att bolaget förpliktades att till den skadade under hans återstående lifstid utgifva godtgörelse för mistad arbetsduglighet med 120 kronor årligen samt kostnad för sjukvård med 5 kr. 40 öre.

Kungl. Göta hofrätts dom öfver de båda parternas besvär öfver rådstufvurättens utslag lyder sålunda:

»Enär genom hvad i målet förekommit icke blifvit styrkt att bolaget genom underlåtenhet att vidtaga i lagen angående skydd mot yrkesfara den 10 maj 1889 föreskrifna skyddsåtgärder eller annorledes varit till den klaganden åkomna skadan vållande, utan klaganden fasthellre måste anses hafva genom egen oförsiktighet vållat densamma, alldenstund klaganden, enligt hvad i målet blifvit visadt före det tillfälle, då skadan inträffade, erhållit uttryckligt förbud att verkställa rengöring under ifrågavarande växel, medan denna vore i gång, pröfvar kungl. hofrätten, med ändring af rådstufvurättens utslag beträffande hufvudsaken, rättvist ogilla klagandens därutinnan förda talan.»

Högsta domstolen var emellertid af en aldeles motsatt mening än hofrätten och synes liksom rådstufvurätten med stöd af de båda yrkesinspektörernas utlåtande, hafva funnit att erforderlig skyddsanordning saknats.

Ty högsta domstolens utslag lyder enligt Nytt Juridiskt Arkiv 1907 n:o 254, sålunda:

»Enär bolaget, på sätt rådstufvurätten anført, måste anses vållande till den kroppsskada, som vid ifrågavarande tillfälle drabbat klaganden, samt hvad i målet förekommit icke gifve anledning till antagande att klaganden genom eget vållande medverkat till skadan, pröfvade högsta domstolen rättvist att, med ändring af hofrättens dom, förplikta bolaget att till klaganden utgifva ersättning dels för minskad arbetsförmåga med 180 kronor om året från den 8 juni 1901 under klagandens återstående lifstid, dels för sveda och värk samt lyte med 1,000 kronor och dels för sjukvård med 5 kronor och 40 öre.»

Till frågan om olycksfalls förebyggande, med hänsyn till hvad yrkesidkare och arbetare hvar för sig från rättslig synpunkt sedt hafva att iakttaga, har det otvifvelaktigt varit af vikt att erhålla detta högsta domstolens utslag. Ty härutinnan har hitintills mycken missuppfattning varit rådande. Otvetydigt är emellertid nu genom lagskipning fastslaget, hurusom och i hvad mån lagstiftningen afser att skydda arbetarne, så till lif och lem som till ekonomiskt bestånd efter iråkadt olycksfall.

Nämnda yrkesidkare påpekade att skyddsanordningarna vid de industriella anläggningarna ännu år 1901 öfverallt i vårt land vore på grund af bristerna i dittills gällande lagstiftning högst ofullständiga. Den uppfattningen öfverensstämmer visserligen med hvad från annat håll uttalats och torde böra särskildt beaktas vid förestående revision af hittills gällande lagstiftning på detta område.

Då arbetare äro sysselsatta inom industriella anläggningar, där skyddsanordningarna på grund af bristerna i gällande lagstiftning äro ofullständiga, böra arbetarna visserligen själfva akta på sin säkerhet mera än eljest. Men till förebyggande af olycksfall under liknande förhållanden framdeles, synes redan nu gällande lagstiftning lämna fullt stöd för följande anvisning:

Har uppmärksamheten genom föregående missöden vid en maskinell anordning blifvit riktad därpå, att denna anordning är särskildt farlig, bör vederbörande arbetsbefäl visserligen förmana arbetarna till aktsamhet men därjämte vidtaga lämpliga skyddsåtgärder. Äger han icke befogenhet härtill, lär han endast behöfva påpeka förhållandet inför vederbörande yrkesidkare för att erhålla sådan befogenhet. Anser han en öfverläggning med vederbörande yrkesinspektör önskvärd bör han icke försumma att därom göra framställning.

Af vissa i det föregående anförda beskrifningar öfver olycksfall och därmed i samband stående förhållanden framgår, att skadade arbetare alltför ofta sakna förut-sättningar för utbekommandet af dem lagligen tillerkända invaliditetsersättningar och, när i enstaka fall erforderlig rättshjälp erhållits, få de, (innan högsta domstolen tillerkänt dem ifrågakommande lifräntor) ofta gå i flera år som invalider utan medel för sitt uppehälle.

Beträffande olycksfallet n:o 2 vid Yngeredsfors kraftstation har änkan efter den afidne vid upprepade tillfällen hos yrkesinspektören anhållit om rättshjälp, som yrkesinspektören icke kunnat lämna.

Beträffande olycksfallet vid Länged framgår af ett tidningsreferat i »Ny Tid» af den 18 i denna månad, att bolaget icke åt de efterlevande betalat något skadestånd.

Beträffande olycksfallet vid Lilla Edet synes arbetsledarens uppfattning, »att den skadade begått en grof vårdslöshet», tyda därpå, att yrkesidkaren icke anser sig pliktig lämna någon invaliditetsersättning till den skadade.

Beträffande olycksfallen i Vänersborg, Uddevalla, Sandhem och Mariestad framgår af beskrifningarna, att yrkesidkarna icke ansett sig vara skyldiga utgifva invaliditetsersättningar, men att visserligen i två af dessa enstaka fall erforderlig rättshjälp erhållits. Men det framgår också af dessa beskrifningar, hvilka svårigheter som möta äfven sedan rättshjälp erhållits, svårigheter grundade på okunnighet och missuppfattning i hithörande frågor, icke endast hos de ersättningskyldige och deras förtroendemän.

Vid en remissdebatt i preussiska landtdagen den 10/11 1907 framhöll en talare behovet af särskilda lärostolar i socialrätt vid universiteten och motiverade sitt anförande därmed, att på dessa områden, särskildt på området för arbetareförsäkringslagen, härskar i juridiska kretsar flerstädes en förvånansvärd obekantskap; och därigenom att dessa herrar så litet befatta sig med dessa frågor, fattas dem också mångenstädes den sociala anda och det sociala sinne, som för den praktiska juristen är af så stor betydelse och som skulle väckas genom studiet af dessa frågor. På detta anförande svarade vederbörande regeringskommissarie därmed, att man må i allmänhet öfverensstämma med talaren, angående den stora betydelsen af noggrann bekantskap med sociallagstiftningen. Men ehuru en antydning gjordes därom, att redan nu tillfälle till ämnets studerande vid universiteten finnes, utlofvades dock, att undervisningsförvaltningen naturligtvis likväl skulle ingående öfverväga och om möjligt äfven taga fasta på det framställda förslaget.

När sålunda vederbörande regeringskommissarie icke jäfvar påståendet, att bristande kännedom om social lagstiftning gjort sig gällande bland juristerna i Preussen, torde det icke vara för djärft påstå, att i fråga om kännedom om förhållandet mellan gängse industriella arbetsmetoder och gällande lagstiftnings förutsättningar, brist möjligen kan vara till finnas här i landet. Och hvarandra rakt motsägande domstolsutslag, grundade på olika uppfattningar, synas tyda därpå, att anledning till den som oriktig konstaterade, i det föregående anförda uppfattningen icke kan vara någon annan än ofullständig kännedom om hithörande frågor.

Därest dylik ofullständig kännedom om ersättningslagens praktiska tillämpning är rådande bland jurister här i landet, skulle tydligen äfven denna brist samtidigt och snarast kunna afhjälpas på liknande sätt som vid tillsättandet af yrkesinspektörer, nämligen så, att ett antal allmänt juridiskt utbildade personer förordnades liksom på sin tid yrkesinspektörerna, att vaka öfver den åsyftade lagens efterlefnad och att med uppmärksamhet följa de erfarenheter, som såväl här i landet som i främmande länder vinnas på detta särskilda område. Genom idkande af specialstudier samtidigt med tjänstebefattningens utöfvande torde nämligen vunna erfarenheter lättast göras fruktbarande och mera allmänt kända.

När därför Riksdagen antagit en lag om ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, synes Riksdagen icke kunna underlåta att äfven vidtaga sådana åtgärder, att icke denna lag endast står som en fager skylt utan praktisk betydelse där den bäst behöfves. Riksdagen bör tydligen sörja för att lagen vinner allmän tillämpning. I förut åberopade motion till 1907 års Riksdag föreslogs att söka vinna detta mål genom riks försäkringsanstaltens tjänstemän eller genom andra särskildt utsedda personer.

De väsentligaste skälen mot antagandet af detta förslag synas vara de, som af utskottets ordförande i diskussionen framhöllos, nämligen dels att det vore olämpligt, att riks försäkringsanstaltens tjänstemän skulle få uppdrag såsom rättegångsbiträden åt arbetare som vore försäkrade i anstalten, dels att det visat sig, att man icke kunnat anskaffa rättegångsbiträden annat än åt för mycket groft brott häktade, hvadan det analogt härmed äfven skulle vara omöjligt att få så många dugliga rättegångsbiträden som behöfligt vore för ifrågavarande ändamål.

Nu skulle visserligen kunna förutsättas, att riks försäkringsanstalten — såsom varande en statsinstitution och icke ett affärsföretag i vanlig bemärkelse — icke i något enda fall komme att neka till utbetalandet

af befogade invaliditetsersättningar åt i anstalten försäkrade, som skadats genom olycksfall i arbete. Under denna förutsättning skulle förstnämnda motskäl förfalla.

Genom frambärande af det andra skälet mot förslaget om anordnande af rättegångsbiträden, nämligen att det skulle vara omöjligt att få så många dugliga rättegångsbiträden som behöfligt vore för ändamålet, synes ett eklatant erkännande om behovet af sådana biträden vara gifvet.

Emellertid synes det böra påpekas, att motionen icke i första rummet afser att »underlätta proceduren för dessa, som blifvit skadade i sitt arbete» att erhålla utlofvad ersättning, utan i första rummet att *möjliggöra befogade anspråks framställande*.

Med vederbörlig hänsyn till dessa under förra året framställda motskäl, synes ett steg i rätt riktning kunna tagas enligt samma princip som anlitats vid anordnandet af yrkesinspektions- och förlikningsmannainstitutionerna, nämligen så att till en början fem rättegångsbiträden utses, och att dessa tillerkännas arfvode af staten med förbehåll att liksom yrkesinspektörerna icke få åtnjuta arfvode af yrkesidkare eller hafva del i idustriella företag. Dessa rättegångsbiträden böra äfven tilldelas befogenhet att öfvervaka lagens efterlefnad på sådant sätt, att de först böra söka öfvertyga vederbörande yrkesidkare om nödvändigheten af föreskrifna ersättningsbelopps utbetalande.

Därest ett sådant rättegångsbiträde stationeras i hvardera af städerna Malmö, Göteborg, Stockholm, Örebro och Härnösand, torde möjligheter till ändamålets vinnande förefinnas. Arfvodet till en och hvar synes böra bestämmas till 6,400 kronor för år, och instruktion för arbetet och redovisning däröfver böra utfärdas af Kungl. Maj:t.

På grund af det anförda hemställes,

att Riksdagen för sin del behagade besluta om tillsättandet af fem rättegångsbiträden för tillhandagående af genom olycksfall i arbete skadade arbetare eller deras efterlevande samt att till en hvar af dessa rättegångsbiträden beviljas ett anslag af 6,400 kronor.

Stockholm den 25 januari 1908.

K. Joh. Larsson.